

Ombudsman doporučuje Poslanecké sněmovně mimo jiné vznik nového zákona o ústavní výchově dětí

11.4.2023 - | Veřejný ochránce práv

Kromě zvýšení příspěvku na péči a jeho pravidelné valorizace doporučuje ombudsman Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu nového zákona o ústavní výchově dětí. Další doporučení se týkají snížení soudního poplatku za odvolání v diskriminačních sporech a rozšíření Milostivého léta i na pojistné na veřejné zdravotní pojištění. Vhodné by podle ombudsmana byly i změny předpisů, díky kterým by justiční pohledávky mohli vymáhat celní úřady, a správa sociálního zabezpečení by mohla zastavit vyplácení sirotčího důchodu při jeho zjevném zneužívání.

Nový zákon o ústavní výchově dětí

Nyní žije v ústavech asi 6 500 dětí. Jsou mezi nimi sirotci, děti, o které se jejich rodina neumí nebo nemůže starat, ale i děti se zdravotním postižením nebo vážnými výchovnými problémy. Všechny tyto děti by měly dostávat odbornou pomoc a podporu, aby mohly rozvinout své schopnosti a prožít pak svůj život naplno. To se však dlouhodobě nedaří a ombudsman na to upozorňuje ve svých zprávách z návštěv školských zařízení pro výkon ústavní výchovy. Ústavy pro děti jsou často příliš velké a využívají nevhodné budovy. Život dětí se neřídí jejich potřebami, ale provozními potřebami ústavu.

Výchova dětí v ústavech neodpovídá potřebám dětí, protože se dodnes řídí zastaralým zákonem č. 109/2002 Sb., který měl být jen přechodným řešením. Zákon například nemyslí na děti se speciálními potřebami, jako jsou děti s mentálním postižením, poruchami autistického spektra, extrémními poruchami chování, duševním onemocněním nebo například děti se závislostí. Tyto děti často nemají potřebnou péči, protože ústavy ani nemohou zaměstnávat některé odborníky, například zdravotníky, tedy především zdravotní a psychiatrické sestry či adiktology. Odborná péče o tyto děti také často zasahuje do jejich základních práv, proto ji zákon musí jasně vymezit a zavést kontrolu.

Zvýšení příspěvku na péči a jeho pravidelná valorizace

Lidé s postižením, kteří potřebují pomoc druhých, si v současné době z příspěvku na péči nemohou dovolit potřebnou pomoc zaplatit: „V roce 2007, kdy nabyl účinnosti zákon o sociálních službách, se z příspěvku pro dospělé ve stupni I dalo zaplatit například necelých 24 hodin osobní asistence za měsíc. Nyní příspěvek nevystačí ani na 6 hodin asistence měsíčně,“ uvedl ombudsman v doporučení s tím, že příspěvek ve stupni I byl v roce 2007 celkem 2 000 korun, poté ale klesl na dnešních 880 korun měsíčně.

Ministerstvo práce a sociálních věcí aktuálně připravuje novelu zákona o sociálních službách. Ta má zvýšit jen příspěvek na péči pro dospělé ve stupni I na 2 000 Kč a zavést pravidelnou valorizaci nařízením vlády. Ani tato změna ale lidem s postižením nezajistí dost peněz k zaplacení nezbytných sociálních služeb a dalších výdajů. Výše příspěvků na péči je podle ombudsmana nedostatečná, protože nepokrývá potřebné služby ani v rozsahu, který nastavil zákon o sociálních službách v roce 2007. Tím je ohroženo i právo lidí s postižením na nezávislý život. Česká republika tak porušuje článek 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

Proto je podle ombudsmana potřeba nejprve jednorázově zvýšit příspěvky na péči, aby alespoň odpovídaly úrovni podpory pro osoby se zdravotním postižením v roce 2007. Teprve pak se dá zavést jejich pravidelná valorizace.

Podrobnosti ke všem legislativním doporučením jsou shrnuté ve výroční zprávě veřejného ochránce práv za rok 2022 na stranách 10 až 13.

https://www.ochrance.cz/aktualne/ombudsman_doporucuje_poslanecke_snemovne_mimo_jine_vznik_noveho_zakona_o_ustavni_vychove_deti